

KÖZMŰVELŐDÉS.

52

Az erd. róm. kath. irod. társulat

HETI KÖZLÖNYE.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

FORSTER JÁNOS.

Szerkesztőtársak :

BÁLINTH GYÖRGY.
DR. CSERNI BÉLA.



FEJÉR GERŐ.
VASS ALBERT.

TIZENHETEDIK ÉVFOLYAM.

2901

A TÁRSULAT TULAJDONA.

GYULAFEHÉRVÁRT.

Nyom. Papp Györgynél a püsp. llye. könyvnyomdában 1895.

TARTALOMJEGYZÉK.

Önálló czikkek.

	Lapszám.
A magyar püspöki kar körlevele	1.
Ujévi gondolatok +	4.
Katolikus közszellem +	9.
A kath. nagygyűlés	17.
A katolikus nagygyűlés határozatai	20.
X. és XX. század. Dr. Czirbusz Géza	25.
A testi nevelésről. Pál Ferencz	26.
A „független moral.“ Kovács Mihály	33.
„Mult és jövő“	34. 42.
Önsegély	49.
Alom-é vagy valóság	50.
Az irvoelvasás tanításáról. Pál Ferencz	57.
Lourdes. Gregorius	58.
Dr. Tódor József székesegyházi kanonok és országgyűlési képviselő beszéde	65.
A nemzeti geniusz életereje. Kovács Mihály	73.
Protestans lyukas mogyorók	74. 82. 90.
A szerdabelyi róm. kath. népiskolának helyzete egykor és most	85. 92. 97.
Husvét. Kóródy Endre	89.
Tanári kongressus. Z. A.	97.
Oltárképeink. Dr. Czirbusz Géza	105.
Jegyzőkönyv az erd. róm. kath. status főnnhatósága alatt való tanárok Gyulafehérvárt tartott congressusáról	106.
A német és templomos lovagok Haralyban. Fejér Ignác	107.
116. 123. 137. 147. 153. 163. 178. 219. 227. 242.	
Az erd. róm. kath. status tanárainak egyesülete. Avéd Jákótól	113.
A kálvinista „püspökség“	121.
A népiskolai olvasókönyvek a vallási és erkölcsi oktatás szolgálatában. Pál Ferencz	124.
A gyülekezési jog. (A „Magyar Allam“-tól)	125.
Vaszary Kolozs megnyitó beszéde a szt. István társulat XVI. közgy.	129.
Andrásy József emlékezete. Világi	132.
Jegyzőkönyv az erd. róm. kath. irod. társ. választmányi gyűléséről	138.
„Él még nemzetem Istene.“ Z. A.	145.
Pünkösöd. Kóródy Endre	146.
Hogyan kell a tanítónak eljárni, hogy a tanulókkal megkedveltesse az iskolát? Hamar Bálint	154.
Utmutatás. Ausztria egyházi bíróságai részére házassági ügyekben. Ford. Dr. Balás Endre 161. 169. 177. 186. 193. 202. 209. 218. 226.	
Mióta káromkodnak Magyarországon. Lehoczky Tivadar 171. Csikmegye határozata a káromkodásról 1710. Közli Bándi Vazul	187.
A tanító nádpálczája. Spaller József	188.
Egy májusi kirándulás Petrozsénybe vagy a zsilyvölgyi kath. missio. —ng.—	195.
Mi az oka, hogy a népoktatás nem felel meg czéljának? Pál Ferencz	202.
A zsidók és a recepcio. (M. A.)	210.
Főpásztori körlevél (Erdély)	225.
Kasztok. Dr. Czirbusz Géza	227.
Ecce sacerdos magnus. Z. A.	233.
Hódolati feliratok	234.
Piskitelep történetéből. Domján Alajos	243.
A polgári házasság hazugságai	250. 258.
Az egyházi vagyon államosítása ellen	258.
A hazai örmény-katolikusok és egyházuk	259. 267.
Esperesi megnyitó beszéd. Csiky János	268.
Hát mit csináljunk, ha egyszer nincs. Máthé József 269. 278.	
Az orgona a kultusz szolgálatában. Kovács Mihály	275.
A gyergyói választási mozgalmakhoz. Siculus	276.
A szövetségi ügy fontossága. Szabó György	283.
A népiskolai tanterv kérdéséhez. Pál Ferencz	285.
A debreczeni tanszerkiállítás. Tamás Imre	287. 325. 335.
Győzelmi jelünk a kereszt. Kovács Mihály	289.
Lapszemle	290.
A tanítóválasztások tisztasága	291.
Milyen legyen népoktatásunk. Pál Ferencz	292.
Az ifjuság regényeinkben. Dr. Czirbusz Géza	297.
A ki nem tud imádkozni. L.	298.
A középiskolai hittanítás	305.
A katolikus sajtóról	306.
A legjobb „csapda“ * *	313.

A nagy napok emlékei. Schlauch L. biboros beszéde a főrendiházban	322.
Vaszary K. beszéde a főrendih. okt. 8. ülésén	323.
Tudositás az erd. r. k. i. t. közgyűléséről	324.
Közügyek (az ig. tanács 1894. évi jelentéséből) 329. 353. 362.	
Rossi János a nagy ker. arebaeologus. (Religio)	331.
Statusgyűlés	337. 346.
Lapszemle (kath. lapjaink a statusgyűlésről) Királyhá- gon inneni	348.
Roszkosni Elek emlékezete. Prokupek Sámuel	349.
A kolozsvári „evangeliko-reformatus theologia fakultás.”	358.
„A reformáció emlékinnepe“	363.
A székesfehérvári kath. nagygyűlés	371.
A katolicizmus és a hadsereg Erdélyben	379.
A néptanítóról a néptanítóknak. Sándor Domokos	380.
Az alvás (Psycho-physiologiai szempontból) Vass Albert.	387.
A magyar katolicizmus és a magyar kalvinizmus a statistika próbakövén	395.
Egészségtan a népiskolában. Máthé József	397. 405. 412.
Karácsonra. Vass Albert	403.
Christus natus est nobis. Kóródy Endre	404.
Gondolatok. Miklós István	411.

II. Tárcza.

a) Költemények.

Ha utra kél . . . Fülöp Arpád	5.
A távolban. Fülöp Arpád	59.
Consummatum est. Emberi Arpád	77.
A szoptató zerge pausza. P. Thewrewk Arpád	229.
Alkalmi költemény Lönhart Ferencz erd. püspök arany- miséjére. Báliuth György	235.
Hajdan mikor egy félvilágot. Fejér Gerő	249.
Vágyódás. Szabó Lajos	293.
Szent Erzsébet. Májer Endre (M. A.)	365.
A Kis Jézushoz. Fejér Gerő	406.

b) Prózák.

A bányavidéki röm. kath. esp. kerület plebániának rö- vid története. Kovács Gyárfás	11. 21. 27. 38. 45. 51.
Szilveszter éje Helgolánd szigeten 1720-ban Schwarzzel Adél	13. 22.
Kalászat a tudomány mezején. Kóródy Endre 27. 60. 70. 78. 95. 117. 134. 173. 203. 261. 272. 350.	
Utazás Rómába és vissza tizenkét nap alatt. Szabó György 28. 46. 70. 78. 100. 108. 118.	
Husvétkor	94.
Avéd Jákó	139.
Egy hatosért. Máthé József	148. 156.
A Kis Jézuska él	164.
A társadalmi viszonyok Kinában. Úrge Ignác előadá- saiból. N. T.	197.
Krónika	203. 212.
Nagyméltóságú Lönhart Ferencz püspök ur rövid élet- rajza. Schwarzzel Adél	211.
A bektüldött ódák bírálata. Péter János dr.	220.
Vizsgák után Spaller József	229.

Lönhart Ferencz erdélyi püspök életéből	236.
Irodalmi társulatunk Lönhart Ferencz püspök alatt. Bá- liuth György	237.
Borszéki levél. I.	244.
Kirándulás a gyilkostóhoz. r. s.	251. 261.
Fürdői családások. Margóti	288.
Adám fiai. Pszt.	293.
Erdély és az északkeleti háboru. Szilágyi Sándor	307.
A kerzi apátság története. Békefi Remig	333.
XIII. Leo pápánál. Dr. Werner Adolf	350.
Tanító és tanítvány. Elek Gyula	399.

III. Kisebb közlemények.

Választmányi jegyzőkönyv. LXXXV. gyűlés	5.
Választmányi jegyzőkönyv. LXXXVI. gyűlés	6.
Felhívás az aquinói szt. Tamás társaság pártolására. Dr. Bognár István elnök. Dr. Kiss János alelnök	30.
Főesperesi beiktatás. Steinhauer Ferencz	39.
Jegyzőkönyv a szentföldi r. k. tanítók önképzőköréről. Borsos Mihály	53.
Hazánk valamennyi r. k. tanító egyesületéhez. Tóth Géza 55.	
Vidéki levél G. Gy.	60.
Mellbeteg papokat segélyző egyesület	61.
Kántoraink figyelmébe. Resch L. György	87.
Két görög böles az anarkiáról	87.
Tanítógyűlés a szt.-földi r. k. tanítók önképzőkörre	102.
Vidéki levél. Csiki János zalatnai plebános beiktatásá- ról. Egy jelenvolt	110.
Kossuth kegyelet. K. E. K.	110.
A myrthus. H. K.	120.
Honorem cui honorem. Jelenvolt	126.
Vidéki levél Csik-Szt.-Domokosról	127.
Ezüst mise. Egy jelenvolt. (Fogarásról)	134.
Csiki r. k. tanítóegyesület alsziki járásköre tavaszi gyű- lése Tamás Imre	140. 150.
Ezüst mise Gy. Szt.-Miklóson	141.
Tanügy. Kovács Ferencz taa. egyl. jegyző	151.
Vicze. Márton Jakab	151.
Jubileum. Spaller József	166.
Tanító egyleti gyűlés Maroson. S.	167.
A brassói r. k. templom restaurálása	173.
A püspöki tantervet revideáló bizottság ülése 1895. máj. 21. N.	181.
Választmányi jegyzőkönyv. LXXXVIII. gyűlés	189.
Nyilvános hála. Páskó Antal. Lázár Kristóf	190.
Az egyházi vagyon állomositása	198.
Az irod. társulati pályázati hirdetésekhez. Philohistor	205.
Vidéki levél. Máthé József	205.
Új temető és keresztszentelés Piskin. Domján Alajos	206.
Kegyelmes Főpásztorunk 50 éves papi jubileumára ren- dezett ünnepély a nagyszabeni kir. kath. Terézárva- házban	207.
Püspök Urunk Ő Excellentiájának 50 éves áld. papi jubileumára rendezett ünnepély a kolozsvári r. k. pi- aczi leányiskolában. Egy jelenvolt	213.
A püspöki tantervet revideáló bizottság ülése	214.
Maroskerület tanító együletének közgyűlése x+y.	221.
Választmányi jegyzőkönyv. LXXXIX. gyűlés	223.

Ertesítés a gyulaf. irg. nővérek leányintézetéről. Az int. főnöknője	230.
Erdélynek aranymisés püspökei ez évszázadban. Z. A.	238.
Primiczia M.-Igenben. —s.	245.
„ Sz. Udvarhelytt. Egyik	245.
„ Szászvároson. —r.	246.
„ Csik Taploczán. Szomszéd	252.
„ Nagy-Kászonban. x.	253.
Templomszentelés. Radnai	253.
Az apácák működése M.-Vásárhelyt —g.	254.
Egy igen fontos kérdés. Spectator	254.
Vidéki levél Hunyad Dobráról. Miles	262.
A küküllő-keményfalvi plebánia megnyitása. Egy jelen- völt	263.
Eztüstise Gyergyó-Ujfaluban. s.—z.	280.
Orgonaszentelés Csik-Nagyboldogasszonyon. Verebesi	281.
Magyarország védőereje	294.
Egyenlő-e minden vallás? H. K.	295.
Vidéki levél Csik-Tusnádról. Tamás Imre	301.
Választmányi jegyzőkönyv. XC.	302.
Vidéki levél. —s.—z.	309.
Jezsuita elvek	310.
Vidéki levél Cs.-Tusnádról. Tamás Imre	314.
A domokosi élő rózsafüzér társulat zászlójának felszen- telése. Verespatakon. Az elnökség	335.
Vidéki levél. Tamás Imre	359.
Tauitói gyűlés. o. r.	366.
Pár szó a népkönyvtárak felállításához. M. D.	376.
Vidéki levelek. Ferencz János. Kovács Ferencz	388.
A római magyar történeti intézet. M. A.	391.
A francia polgári házasság. Fejm. N.	391.
Brentano professor vádjai	392.
Katholikus autonomia	400.
Templommegáldás. K. L.	401.
A keleti egyházak unioja	407.
Az én karácsonyestém. —s.—z.	409.
Szócsintan	413.

IV. Irodalom.

Pályázati hirdetés Lönhart Ferencz erd. püsp. ur jubi- leumára: Az erd. egyhm. története és egy alkalmi óda	7.
Lelki ibolyák cz. imakönyv. Kiss Aristid	40.
Pázmány Péter összes műveinek kiadásairól	56.
A baldokló apa végrendelete. Urban J. Juvenalis	56.
Irodalmi jelentés. Bongoud Emil: „Szt. Monika élete“.	47.
Lelki sebek. Sütétormos György	63.

„Az egész világ gonoszban fetreng.“ előf. felh. Dr. Lep- sényi F.	63.
A tanítók jogai és kötelességei. Dr. Szabó Mihály	95.
Utmutatás a lelki béke megszerzése és megőrzésére. P. Lehen.	96.
„A Megváltó.“ Dr. Buza Sándor	96.
„Történelmi Tárca-Napló.“	96.
„Ben-huz“. Szekrényi Lajos	103.
„Jézus Krisztus“, Didontól. Ford. Dr. Somogyi Aladár	111.
Népoktatástügyi közigazgatás kézikönyve. Dr. Szabó M.	111.
Compendium patrologiae et patristicae. Dr. Rézbányai J.	120.
Kath. egyh. zene és ének Magyarországon. Tornay F.	142.
Historia ecclesiastica Dr. Balás Endre. Ism. Z. A.	174.
Csikmegyei füzetek. Vitos Mózes	190.
XIII. Leo pápa költeményei. Dr. Ereksa Kázmér	175.
Győrffy Gyula országgyűlési beszédei. Ism. —ő.	183.
A budap. kir. m. t. egyet. hit. karának pályatételei.	183.
Pályázati hird. : Hassék meg az erd. egyhm. története 190. 199.	
XIII. Leo pápa költeményei. Ford. Csicsáki Imre	191.
Előf. felh. „Erd. kath. hitszónok V. köt. konferenciák, ünnepi és alkalmi beszédek. Forster János	223.
Lönhart Ferencz erd. püspök élete. dr. Bilinszky L. és Prokucsek Sámuel. Ism. Z. A.	239.
Missa Solemnis Lönhart F. püsp. ur jubileumára. Resch L. György. Ism. Z. A.	239.
A liberalismus szelleme. Beke Antal kanonok	246.
Szeverin, Noricum apostola, Forster J.	256.
Az erd. gazd. egyll. irod. szakoszt. könyvkiadó vállal. VII. 1894/5 évf.	289.
Szivnemesítő vagyis a gyakoribb szt. gyónás nagy hasz- na. Atdolg. Hippich István S. J.	290.
Tanító és tanítvány. Elek Gyula	295.
Szt. Imre herceg élete. Dr. Karácsi Imre	311.
Magyarok hazája költők dalaiban. Babik J.	316.
Dr. Katschthaler J. Dogmatica. ford. Dr. Kiss J.	317.
Dr. Weisz János Világtörténelem. A szt. István t. ig.	318.
Főveszedelmünk. Tóth Mike S. J.	327.
Szülők és nevelők könyve Hang Leo	392.
Szalai József magyar története	393.
Egyh. szt. beszédek Bourdaloue és Massilon nyomán	401.
Tanügyi közlemények (A Népművelőből)	402.
Irodalmi szemle az év végén	414.

V. Napi események és pályázatok.

Minden számban napi események; legtöbbben olvashatók pályázatok is.



KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendü tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

A lap szellemi részét illető czikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

A magyar püspöki kar körlevele.

4800 szám.
1893.

Krisztusban szeretett Testvéremk és Hiveink!

A szorgos és szeretetteljes gond, a melyet Krisztus Jézus, Szentegyházunk isteni Alapítója, kötelemünké tett, hogy halhatatlan lelketek örök üdvét munkáljuk és szent-éges jegyese, a kath. Anyaszentegyház jogainak védelmére keljünk: hozott minket főpásztoraitokat a nemzet drága ereklyéjénél, Szent István honalkotó királyunknak áldást osztó dicsőséges szent Jobbjánál össze, hogy e nehéz időben tanácskozzunk a sérelmek orvoslása fölött, a melyek Szent István királyunk legdrágább örökségén, kath vallásunkon már eddig is ejtettek; katolikus vallásunkon — mondjuk — a melylyel pedig midőn vele népét a Szent király megajándékozta, az ország fennállásának, boldogságának s dicsőségének egyedül biztos alapját rakta le; hogy tanácskozzunk a veszélyek elhárítása fölött, a melyek ama sérelmek folytán katolikus lelkiismereteknek alkotmányilag is biztosított szabadságát s halhatatlan lelketek üdvét a jövőben még inkább fenyegetik.

Ismeretes ugyanis, hogy a katolikus Egyház hosszabb idő óta nehéz védelmi küzdelmet vív oly sérelmes intézkedések ellen, a melyre okot nem szolgáltatott s mely hitelveinkbe, Szentegyházunk Istentől nyert jogaiba s a lelkiismeret szabadságába ütökzik. Ezen sérelmes intézkedés nem ismeri el a vegyes házasságban élő szülőknek azon jogát, hogy gyermekeiket a katolikus vallásban neveltethessék.

S mert a mélyen megszorított kath. szívek e súlyos sérelem felett feljajdultak, s mert lekipásztoraitok, megemlékezve az apostolok szent tanítása és példájáról, hogy inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek¹⁾, kath. papi kötelemükhez hűven e sérelmes és jogtalan intézkedéstől minden reájuk rótt büntetés daczára, az engedelmességet megtagadták: most újabb intézkedéseket akarnak

1) Apost. esel. 5. 29.

életbe léptetni, a melyek a mily sérelmesek Szentegyházunkra, annak szent tanaira és kegyszereire s hon kath. polgárainak lelkiismereti szabadságára nézve, ép oly károsak a közjó tekintetében is.

Tudjátok ugyanis, hogy újabban Egyházunk hitelveit mélyen sértő törvényjavaslatok lettek az országgyűlésnek benyújtva, a melyek egyike ellentétben áll a kereszténység alapelvével, melyen a magyar nemzeti társadalom felépült; másika Szent István országában tért enged és tárt kaput nyit minden hitbéli tévtannak; a harmadik a házassági jogról benyújtott törvényjavaslat pedig, mellőzve a keresztény házasságnak szentségjellegét s felbonthatlan voltát, mellőzve Szentegyházunknak Krisztus Jézustól nyert határozati, rendelkezési s biráskodási jogát a házasság lényege s az avval összefüggő kérdésekben: csak oly szerződést ismer el házasságnak, melyet férfi és nő az állam közege előtt köt életközösségre; ellenben, ha Isten szent törvénye és az Anyaszentegyház rendelete szerint csak tulajdon lekipásztoraiok előtt léptek házasságra, e házasságokat érvényesnek el nem ismeri.

Krisztusban szeretett Testvéreink és Hiveink! A mondottakban felsoroltuk azon súlyos és mélyen szomorító sérelmeket, a melyek ellen Szentegyházunk magának az államnak, édes hazánkunk érdekében is védekezik.

E védelemben, a melynek nem minden részlete kerülhetett eddig a nyilvánosság elé, főpásztoraitok, szentséges Atyánknak, a római Pápának, Krisztus földi Helytartójának böles és Magyarország iránt mindenkor tálált kiváló atyai szeretetéből fakadt útmutatását követve, elmentek az engedékenységek legszélsőbb határáig. E határ kath. Szentegyházunk tanának s az abban gyökeredző Istentől nyert elidegeníthetlen jogainak sérthetetlensége.

E határt átlépni nem szabad, nem lehet, ha csak hűtlenül meg nem tagadjuk Istentől elének szabott püspöki kötelmeinket.

S miután e védelmi küzdelmünknek törekvései minden lehető engedékenység daczára meghiusultak, miután nem sikerült elhárítanunk Szentegyházunktól s hiveinktől azon súlyos sérelmeket, hazánktól azon

nemzeti és állami tekintetben is oly veszélyes támadásokat, amelyek a fent részletezett intézkedésekben rejlenek: mi, kiket a Szent Lélek Úr Isten rendelt a gondjainkra bízott egyházak kormányzására, félretéve minden emberi tekintet, püspöki kötelemünkhöz híven egy-újl Istennek legszentebb törvényeit ismerve el cselekvésünk zsinórmértékétől, súlyos felelősségünk teljes tudatában, e sérelmek és veszélyek között, Istentől nyert jogunkkal, törhetetlen hűségünkkel kath. Anyaszentegyházunk iránt, minden áldozatra kész szeretetünkkel halhatatlan lelketek iránt, törhetlen hűségünkkel apostoli királyunk iránt, lelkesült buzgal-munkkal édes hazánk jóléte, nagysága s dicsősége iránt, minden tiszteletünk és engedelmségünk mellett, a melylyel Isten szent törvénye szerint a polgári ha-talom iránt viseltetünk, végre nyíltan felemeljük fő-pásztori szavunkat ama fent elsorolt, hitelveinkre, lelkiismeretünk szabadságára, vallásunk szabad gy-a-korlására és a jól felfogott társadalmi érdekekre sérelmes és veszélyes intézkedések ellen.

Azért Krisztusban szeretett Testvéreink és Hi-veink, jelen főpásztori szavattal felhívunk benneteket, hogy Ti is csatlakozzatok hozzánk; tömörül-jetek főpásztoraitok köré, hogy egyek a hitben, egy szívvel és egy lélekkel, együttesen védjük meg hi-tünket. Anyaszentegyházunk jogait és lelkiismereti szabadságunkat. Mert az egyházat védelmezni a hívek-nek is kötelessége, amint ezt Szentséges Atyánk, Krisztus földi Helytartója, a kath. világ püspökeihez 1890-ben intézett „Sapientiae christinae“ ezimű körlevelében következőképen hangsúlyozza: „Az igazságnak védelmére kelni, — ugymond — a téve-lyeket a lelkekből kitépni, az Egyház feladata, a melyet minden időben szentül kell teljesítenie, mert Isten dicsőségének, az emberek üdvének védelme reá van bízva. Azonban, midőn a szükség követeli, a hit sértetlenségét védeni nemcsak az előljárók köteles-sége, hanem mindenki tartozik hitét mások előtt nyilvánítani, akár a végből, hogy más híveket oktas-son, akár a végből, hogy hitükben azoka: megerősítse, vagy hogy a hitetlenek támadását visszanyomja. En-gedni az ellenségnek, vagy hallgatni akkor, midőn minden felől felhangzik az igazság elnyomóinak zaja: vagy tétlen ember szokott, vagy az, aki hitében kételkedik. Mind a két eljárás méltatlan és sérelmes Isten ellen; mind a két eljárás ellenkezik a közös üdvvel s az egyesek üdvével, s csak a hit ellensé-geinek hasznos; mert ha a jók tevékenysége hanyatlík, a gonoszok merészsége növekszik. A keresztény ember küzdelemre született, a melynek minél nagyobb az ereje, annál biztosabb Isten segédelmével a győ-zelem.“¹⁾ „Bizzatok, én meggyőztem a világot.“²⁾

S valóban az Egyházat nehéz időkbén akkor fenyegeti a legnagyobb veszély, ha gyermekei között találkoznak néma és közönyös hívek, kikben a névcu kívül alig van valami, a mi katolikus; a kiknek szánandó semlegessége talán veszedelmesebb, mint az ellenség nyílt támadása; mert a hitközöny felbátorítja

az ellenfél merészségét. Előre halad az, mert bizik abban, hogy kiséem akadályozza támadását. S azok néma bünrészessége, kiknek a kath. Szentegyházat, a kath. szent hitet, a kath. lelkiismeret szabadságát odaadó kegyelettel kellene védeniök, az Egyház ellenségeinek legerősebb szövetségese.

Igaz ugyan, az Egyház, isteni Alapítójának ígérétenél fogva, el nem vész, el nem veszhet, a pokol kapui rajta erőt nem vehetnek;³⁾ ámde ezen isteni ígélet mellett még fennmarad a kath. hívők szent kötelem, hogy külön és együttesen bátran vé-delmére keljenek szentséges anyjuknak, az Egyház-nak, tanainak és adományainak; mert ha a védelmet elmulasztják, egyesek ép úgy mint egész nemzetek, elveszthetik a hitnek és Egyháznak áldásait. Ez már itt a földön a féltékenységnek és közönyösségnek büntetése.

Épp azért emelt fölve valljátok, hogy Ti nem szégyenlitek az Evangeliumot, minthogy Istennek ereje az, minden hívőnek üdvözítésére⁴⁾, és védel-mezzétek Ti is Szentegyházatok szabadságát; legyetek hű ragaszkodással szent hitetek iránt s ne engedjétek, hogy Szent István drága öröksége, Egyházunk áldásai, e drága honból elvonuljanak. Legyen nyilvánvaló e hitetek az egész világ előtt, nyilatkozzék az a ka-tholikus emberhez méltó módon, nemes bátorsággal és szilárdssággal, mindig azonban mérséklettel, és a polgári hatalom iránt tartozó tisztelettel. Főleg ne engedjétek, hogy a keresztény katolikus házasság pusztá polgári szerződössé szállíttassék alá és hogy Szent István birodalmában a katolikusok között az Isten és az Anyaszentegyház színe előtt megkötött házasság érvénytelennek nyilváníttassék.

Tömörüljétek lelkipásztoraitok s egyéb tisztele-tméltó kath. férfiak vezetése alatt s emeljétek fel til-takozó szavakat sérelmeink ellen. Jusson szívetek szava azon férfiak elé, akik a ti bizalmatokból és szavazataitok által, hivatva és kötelezve vannak az ország legfőbb jogait és érdekeit megvédeni. Jusson eléjük hitvalló szavatok hogy e hazában, melyet szent István alkotott, szent István hite szerint él-hessetek. Védelmi harc ez; nem támadás. Támadás-ról senki minket nem vádolhat.

Amit szent Ambrus, azt hangoztatjuk mi is jogosult öntudatunkban: „Mi védők vagyunk, nem támadók.“

Híúnek lenni a kath. lelkiismerethez; Istentől eléük szabott feladatunk legszentebb kötelmeit tel-jesíteni; hitünket meg nem tagadni; a kath. Anyaszent-egyházunk s a kath. lelkiismeretnek a történelem, az alkotmány által biztosított szabadságát megvédeni; az állami hatalom illetéktelen beavatkozását Szent-egyházunk jogkörétől távolhartzani: ez nem támadás, ez jogosult védelem.

E védelmi küzdelemünkben nem vádolhat minket senki arról, hogy a békét megzavarjuk. Mi a béke fejedelmének vagyunk gyermekei; a béke érdekébeu a béke megzavarása ellen szólalunk fel; mi csak hit-

1) Ep. encycl. Sap. christ. — 2) Ján. 16, 33.

3) Máté, 16, 18. — 4) Rom. 1, 6 —

sorsosaink lelkében élő, azoknak egész valójával összeforrt keresztény hagyományainkat és a családi szentély Isten őrizte tisztaságát és keresztény jellegét védelmezzük. Ez által sem az állam hatalmát, sem mások jogait nem sértjük.

Nem vádolhat bennünket védelmi küzdelmünkben senki a honszeretet hiányáról. A legnemesebb öntudattal kiáltunk fel a vádloval szemben: „Atyáink hitét valljuk, e czímen vádolj!”⁵⁾ Atyáink hitét valljuk, a kath. Anyaszentegyház hitét, amely halhatatlan érdemeket szerzett az államok jólétének megalakítása s előmozdítása körül. Ő teremté meg a civilisatiót, Krisztus Jézus szent tanát s malasztját öntve a népek lelkébe.

Ő vette, közel ezer év előtt, anyai karjaiba magyar népünket a kereszttség szentségében s nevelte anyai hűséggel. Ő szerzett állami tekintélyt, jogot és rendet; ő tanítá királyainkat és népünket egyaránt kötelmeik s azok hűséges teljesítésére; ő szerzett iskolát, tudományt, művészetet; felemelte a szegényeket, támogatta az elhagyatottakat, szentélyé tette a családot; visszaállítá a nőnek méltóságát; ő nyújtá mindazt, ami az államok jólétéhez, boldogságához szükséges, elannyira, hogy szent Ágostonnal szólva, úgy látszik, többet a népek jólétéért akkor sem tehetett volna, ha egyedül a földi élet érdekeinek előmozdítására s biztosítására lett volna rendelve.

Midőn tehát a népek e nagy jótévőjének, a katolikus Anyaszentegyházának jogait a tervezett újítások ellen védjük, az állami élet legszentebb érdekében küzdünk; s uemes önérzettel utalunk dicső őseinkre, akik szent hitükkel és annak szent malasztjával szívükbe védték a hazát és tartották fenn számunkra.

Nem vádolhat bennünket védelmi küzdelmünkben senki támadásról az állami hatalom ellen. Mi szent hitünk tanítása szerint tiszteljük az Istentől rendelt állami hatalmat s neki engedelmeskedünk. De az állami hatalomnak, melynek Isten a szerzője, meg van az Istentől szabott korlátja is; és ez az Isten törvénye.

S éppen azért mi nemesak katolikus lelkiismeretünk nevében, alkotmányilag is biztosított jogunknál fogva, de az állami hatalom iránt híven őrzett tiszteletünköt is vezéreltetve s magának az államnak érdekében emeljük fel szavunkat oly intézkedések ellen, a melyeknek megtételére az államnak joga nincsen, mert ellenkeznek az államnak Istentől nyert küldetésével, ellenkeznek Szentegyházunk Istentől eredő hitével és jogaival, kath. lelkiismeretünk szabadságával.

Nem vádolhat bennünket e védelmi küzdelmünkben senki arról, hogy a haladásnak ellenségei vagyunk. A sérelmek, melyek ellen küzdünk, nem erkölcsi haladást, hanem hanyatlást jelentenek. Nincs haladás Krisztus ellen. Nem lehet államokat a keresztény eszmék romjaira építeni; nem szolgál senki

a haladásnak, a civilisatióknak harczzal az egyház ellen. Szent István királyunk államfői bölcseséggel, próbált, becses követ tett birodalma alapjául,¹⁾ Krisztus szent tanát és kegyelmét; aki e birodalomnak ez alapját aláassa, az veszélyezteteti magát e dicső, ezredéves épületet.

Krisztusban szeretett Testvérek és Híveink!

E szomorú időkben, e nagy veszélyek között, a melyek katolikus szívünkre nehezednek, nem lehetett nem szólunk.²⁾ A mi szánk megnyílt Hozzátok, a mi szívünk kitágult³⁾. Buzdítottunk, lelkesítettünk Benneteket vallásunk szent ügyének védelmére.

Kedves drága atyánkfiai a mi örömünk és koronánk, így álljatok az Úrban!⁴⁾ Vegyen szívetek bátorságot az Úr utaiért⁵⁾ és szentséges Atyánk legujabb intelme szerint⁶⁾ a mi példánk által is megerősítve, karoljátok fel mindnyájan szent vallásunk ügyét lelkesen és védelmezzétek állhatatosan.

Halát adván Istennek az ő kimondhatatlan ajándékáért,⁷⁾ hogy felvett Benneteket az ő Anyaszentegyházába, fokozzátok e szomorú napokban Isten szent malasztjával hűséges ragaszkodástok a dicső édes Anyátokhoz. Ne ismerjétek el szent vallásunk ügyében más tanítót, mint az egy mesteriünket, Krisztust, aki Szentegyházunk által hirdeti szent tanát; emlékezzetek meg arról, hogy Krisztus Jézus szent tanát, melyet a Szentegyház s abban a legfőbb tanító, Krisztus földi Helytartója hirdet, nem lehet, nem szabad a szív kamarájára, a magánélet rejtekére szorítani. — E szent tanra kell tekintenetek a közélet terén is, polgári jogaitok gyakorlásában, polgári kötelmeitek teljesítésében, és szorgosan, férfias bátorsággal kerülni mindazt, ami e szent tannal ellenkezik.

„Nem szabad — mondja szentséges Atyánk⁸⁾ — más elveket vallani a magánéletben s másokat a közélet terén úgy, hogy az egyház tekintélye a magánéletben elismertessék, a közélet terén pedig mellőztessék.“

Emlékezzetek a régi napokról, kérdezzétek atyáitokat és tudotokra adják, elődeiteket és megmondják nektek,⁹⁾ mily bátran, mily lelkesen kell szent hiteteket vallani és védelmezni, édes hazátok érdekében is. Az ő dicső példájukon lelkesüljétek!

De még egyre kérünk Benneteket Krisztus Jézusban.

Gyámoltsatok bennünket buzgó imáitokkal, kath. szent vallásunk s édes hazánk jólétének védelmében. Kérjétek forró imában a királyok Királyát, az uralkodók Urát, aki által uralkodnak a királyok, s alkotnak törvényt a törvényhozók, világosítsa meg szent malasztjával törvényhozóink elméjét, gyámolítsa, erősítse akaratukat, hogy Szentegyházunknak, szent hitünknek, katolikus lelkiismeretünknek alkotmányilag is biztosított jogait megvédjék. Kiváló buzgalommal esedeztetek Magyarország Nagy-Asszo-

1) Isai. 28. 16. — 2) Ap. esel. 4. 30. — 3) Kor. 6. 11. — 4) Fil. 4. 1. — 5) Parab. 17. 6. — 6) Ep. encyel. Const. Hungar. — 7) II. Kor. 9. 15. —

nyához, Szentegyházunk isteni Alapítójának boldogságos Szűz Anyjához, esdjen számunkra szentséges Fiának trónjánál óltalmat. Esedezzetek szent István királyunkhoz, tekiutsen le Reánk irgalmasan, védelmezze meg hatharós közbenjárásával Istenéi drága örökségét, a melylyel e hazát megajándékozta, védelmezze meg kath. szent hitünket.

Mi viszont imádkozunk érettetek,¹⁰⁾ hogy erősítsen, bátorítson Benneteket Krisztus Jézus Szentegyházunk láthatatlan feje, szent hitetek védelmében.

Kegyelem nektek és békesség az Istentől a mi Atyántól és az Úr Jézus Krisztustól¹¹⁾ Amen.

Kelt Budapesten, 1893 év november hó 30-tól decz. 7-ig tartott püspöki tanácskozmányunkból.

Kolos s. k., bíboros, hgprimás, esztergomi érsek.

Lőrincz s. k., bíboros, nagyváradai l. sz. püspök.

József s. k., egri érsek.

György s. k., kalocsai érsek.

János s. k., győri püspök.

György s. k., rozsnyói püspök.

Mihály s. k., nagyváradai g. kath. püspök.

Viktor s. k., lugosi püspök.

Nándor s. k., pécsi püspök.

Konstantin s. k. váci püspök.

János s. k., szamosújvári püspök.

Ferencz s. k., erdélyi püspök.

Kornél s. k., szombathelyi püspök.

János s. k., eperjesi püspök.

Imre s. k., nyitrai püspök.

Zsigmond s. k., kassai püspök.

Gyula s. k., szathmári püspök.

Károly s. k., veszprémi püspök.

Sándor s. k., esanádi püspök.

Fülöp s. k., székesfehérvári püspök.

Gyula s. k., munkási püspök.

Pál s. k., szepesi püspök.

Károly s. k., besztercebányai püspök.

Ipoly s. k., pannonhalmi főapát.

Moldován János s. k., balázsfalvi káptalani helynök.

Uj-évi gondolatok.

Az évek gyorsan tűnnek évek után. A XIX-ik század végevei, az alkonyatra tért napok rohamosan merülnek le az idők végtelen tengerébe. A felvilágosodottnak hirdetett XIX-ik század uralkodó eszméi, a megbamisított közszellem láttára a mult század alkonyán Európa szinpadán lejártszódtt véres és felforgató francia forradalom emléke újul fel hazánk és nemzetünk jövője iránt aggódo lelkiünkben.

A nemzetek történelméből tudjuk, hogy minden kulturális tejlődés, minden haladás, minden újítás, minden alkotás, mely rohamosan, a természeti és erkölcsi örök rend kimért folyama ellen, a természeti, erkölcsi, szellemi és értelmi erők túlerőszakolásával, sőt a lelkiismereti szabadság és meggyőződés, mint a világon legerősebb és egyedül Istennek alárendelt hatalom rabbillincsekbe verésével, elnyomásával történik, minden intézmény, mely nem a nemzet életéből, szelleméből és erkölceiből fejlődik ki, előbb-utóbb megboszulja magát, még a magán és családi életben is, annál inkább a népek és nemzetek állami, társadalmi, szelle-

mi, és erkölcsi életében. Kárthágo. Róma ledültek, mert hatalmuk mámorában átlettek a határt, melyet a mindenség ura örök törvényként az emberiség elé állított, hogy eddig és ne tovább. Sem a természeti, sem az erkölcsi világrendben nincs ugrás.

A világhirre vergődött Nagy Napoleon trónja mint hitvány eserepbábu roncsokká morzsolódva hullott össze, s azóta trónjának roncsain a véres forradalom rémes szelleme üli pokoli diadalait. — Azon nemzetnek, mely Istenével és az ő örök törvényeivel meghasonlott, nincs élete, nincs jövője; az el van veszve.

A ki szereti a veszedelmet, annak meg van írva sorsa: az veszedelemben vész el; a ki forradalom után áuitozik, az pirosló forradalmi vérbe fog előbb utóbb fúlni. Ezzel az ellenkezőt még senkiinek sem sikerült ezen a világon megbizonyítani.

Hány forradalmi nép tűnt el már csak Európa színteréről, azt tudják azok, kik a világtörténelemben csak némileg is jártasok. Hogy a ma is forradalmi talajon, mint a forrongó Aetna kraterén tomboló francia, olasz stb. nemzetek fölött a kimaradhatlan boszu igazságos anygala mikor villogtatja meg halálos kardját: az a hosszantűró Isten kezében van. A kehely még nem telt meg.

A szellem, az eszmék, melyek a szabadság, a kultura, a jogegyenlőség, állami tekintély s nagy hatalmiság nevében nemzetünk intelligentiája s ma már a közéletbe is bekezdtek enni magukat, francia minta szerint a véres forradalom, a jofezinismus mocskos vizeiből fakadtak és csaptak át hozzánk. — Innen a közszellem meghamisítása.

Sokan elvakítva a hamis fény által nem látják az igazság napját, nem a veszélyt.

Midőn Rómában már nem vala semmi szent, midőn a hatalom, birvagy és érdekharcok emésztették a nemzeti békét, kiáltá oda Jugurtha: Rómában már minden eladó! Malholnap ugy vagyunk ezzel már mi is. A magyar közszellem mintegy öntudatlanul iramodik a forradalmi eszmék forrongó tüzes krateré felé. — Vagy miféle szellem az, mely teljesen kiölte már az egyén önállóságát? a kölesönös bizalmat, mely ugy erkölcsi és szellemi, mint családi, társadalmi és állami életünk feltétlen alapja? A bizalom rendült meg Isten iránt, mely az ő isteni intézményeinek megvetésében nyilvánul, ez rendült a nemzet vezér szellemei iránt, mely a lábrakapó anarchizmus és alávaló, az emberi méltóságot lealacsonyító vak servilizmusban, mint két végletben nyilvánul. Ugy van; de hát a meghasonlás pokoli szelleme, mely az egyesek és nemzetek életének megsemmisítésére tör, alapjában támadja meg a nemzeti életet, a bizalmat; az önállóság eszméjét öli ki a szivekből; mert tudja, hogy a bizalmatlanság elszakítja az embert Istenétől és a rémitő kétségbeesésbe hajtja; elszakítja a polgárt polgártársától, az alattvalót előljárójától, a szolgát urától s az egyiket erőszakoskodásra, a másikat szolgaságba hajtja; mert tudja, hogy a mig az embernek semmi sem hizeleg ugy, mint a bizalom és a bizalmatlanság, tényleges megtagadása a tehetségnek, a befolyásnak, a jó szívek, addig nem lévén földi hatalom, mely sem elfajult és vérszemre kapott erőszak, sem pedig a szegénységbe hajszolt szolgaiság vágyai, kielegithetné: megrendítő katasztrófa, forradalmi vér szokta az emberek szeméből a namis fényt, fejéből

8) Ep. encycl. Immort. Dei. — 9) Mózes 32, 7. — 10) II. Makkab. 1, 6. — 11) II. Kor. 1, 2.

az ördögi mámort, szívből a keserü tévedések átkát, lelkökről az Istennel való meghasoulás bűneit lemosni.

Mert hát, midőn már nincs többé semmi szent az emberek előtt; midőn már minden eladóvá, pénzben, hivatalon, vagyonon, méltóság hatalmon és kitüntetésen megvásárolható portékává lett; midőn még a lelkiismeret is, mely a legdrágább kincse e földön az emberi szellemnek, de a melynek megsértése előidézője a legmélyebbreható átalakulásoknak, forrása a leborzasztóbb véres forradalmaknak, elárúsítás, adásvevés tárgyát képezi: akkor a biztos nemzeti katasztrófa kikerülésének egyetlen módja van: a még maga idején való megtérés.

Azért kiálta fel a koronás költő király: „ha meg nem tértek, fegyverét kiragadta (t. i. az ur), kéziját megvonta és elkészítette azt.“ — De tudta dicsően uralkodó koronás királyunk is, midőn uralkodása jelszavául választá: „bizalmam az ősi erényben.“ Vagyis az Istenben vetett bizalom alapja a trón és koronáknak, bizalom az állam, nemzetek, társadalom és családok jólétének és boldogulásának.

Az erőszak szuronyával, a szolgálai szegénységgel, a lelkiismeret sérelmével nem lehet sem uralkodni, sem igazgatni, sem megélni. Példáért nem kell messze menni. Itt nálunk játszódtott le a „Sicilicidium“-ban megörökített székely nemzeti véres jelenet. A hatalomvadászó és vért szomjazó erőszaknak nincs határa, de a szolgaságba bajtott szegénység megsértett lelkiismeretét sem lehet megrázkódtatások nélkül lecsendesíteni és kibékíteni.

Hogy pedig nálunk ma a magyar nemzeti közszellem meg van hamisítva, a közérdek fölött a magán érdek a kliknek hatalma uralkodik, a bir- és hatalomvágy megingatta az egészséges nemzeti életbez feltétlenül szükséges önállóságot és bizalmat, egyes rövidke ténynyel igazolom. Azok a híres politikusok, kik folyton szabados szellemü bölesések irásain kérődzenek, kik a (szerintök) honboldogító szabadelvűség, a jogegyenlőség, lelkiismereti szabadság és a századok által szentesített ősi jogok tiszteletben tartásával leghangosabban kérkednek, a politikában a szavazásoknál hitvány igavonókká gözsörödnek össze; egyik a hatalom bálványá előtt görbiti félkörbe derekát, másik vakon és öntudatlanul megy az érdekpolitikusok után, „híven a birkanyájhoz, melynek, ha kolompasa a hegyszakadékba bukik saját ügyetlensége folytán, a kísérő talka állati ösztönével rohan utána a veszedelembé.“ — Ez a mai közszellem bűne, melynek a sirva panaszkodó adó ó népség már rég iszsza a keserü levét, s melynek a becsületes lelkek fájó lélekkel viselik szolgálilincseit. Ugy vagyunk vele, hogy mivel inkább kiabálják és verik fejükbe, hogy mekkora nagy szólás és lelkiismereti szabadsággal bírnak, annál nagyobbak és gyötrőbbek a szellemi szolgaság bilincsei. — És itt rá kell mutassunk, hogy ebben a nemzet saját maga kovácsa önsorsának és a választásoknál elkövetett bűne, könnyelmű fillérkedése, önállótlanága miatt ezekben és ezek által bűnbödik. De eljön, mert el kell jönni, a kiábrándulás órája. A hamisítatlan népakaratnak át kell egy szerven venni, vissza kell bódítani szellemi és erkölcsi örökét.

Hiszünk és remélünk a nemzetek Istenében, hogy nem sokára felkelti a napot, melyen a becsületes lelkek, kik még bíznak apáik Istenében, kik szeretettel ragaszkodnak az apáik vérén szerzett és megtartott szent föld örökéhez, melyhez „annyi szent nevet egy ezred-év csatol,“ s kik tudják, hogy

nemzeti alkotmányunkat, melyen ma is állunk, államiségünk, melyért ma magát államiségünk existenciájának alapjait is felforgatni sietnek, nemzeti geniuszunkat, melynek sürgetése veszedelmes rajongássá kezd fajulni, — kulturánkat és minden haladásunkat a kereszténység belső szellemi erejének kell köszönnünk: azok a rendelkezésükre álló erkölcsi erő egész súlyával fogják felvenni a politikai és társadalmi küzdelmet, hogy széttörjék a mai érdek hatalom és klikk-uralom szellemi rabbilincseit s megmentsek mindazokat, a mik az üres fogalmu állammindehatóság nevében eladóvá lettek, s ezzel az Istenben bizó józan keresztény nép megsértett lelki ismeretét megnyugtassák, a megtört bizalomba életető lelket öntsenek és a hatalom bálványá előtt meggörcsült önállóságot kiegyenesítsék.

Mikhez az Ég szent kegyelme legyen az új évben velünk!



Ha útra kél . . .

Ha útra kél az őszi szél süvöltve,

Mit zúg a tölgy fülébe oly ijesztőn?

„Tölgy, szórd le dicsődet a durva földre,

Mert a ki nem tür díszet, pompát: a tél jön!”

Dacozva rázza szép fejét a tölgy;

„Ne ily korán még!” — aztán így könyörg.

Szilaj dacz, lágy könyörgés hasztalan!

S csak szórja-szórja díszét sohajta . . .

Dalos madár nem száll a lombtalanra,

Hogy pompáját dicsérje untalan.

Ha beköszönt hivatlanul a vénség,

Oly rémesen mit süg a hölgy fülébe?

„Hölgy, arczodon hervadjon el a szépség,

S aggon tarlója boruljon föléje!”

Dacozva rázza szép fejét a hölgy;

„Ne ily korán még!” — aztán így könyörg.

Szilaj dacz, lágy könyörgés hasztalan . . .

Arczát torzító árok futja végig,

Sima udvarlók többé nem kísérik;

Hogy bőkjokat csevegjék untalan.

Fülöp Arpad.



— **Jegyzőkönyv** az erdélyi róm kath. irod. társulat választmányának 1893. évi szeptember 26-ikán tartott LXXXV. gyűléséről.

Jelen voltak: Dr. Tódor József elnök, Vass Albert

pénztárnok, Dr. Cserni Béla ellenőr, Fejér Gerő, Steiniczter Ede és Zlamál Agost vál. tagok.

1. A múlt választm. és közgyűl. jegyzőkönyvének a szokott módon való hitelesítése tudomásul szolgál.

2. Dr. Tódor József jelenti, hogy Albert István, Gáspár János, Keith Károly, Medgyesi János, Oláh Károly, Olti Mózes, Péterfi Lőrincz és Popp József újmisési papok rendes tagok gyanánt kívánnak társulatunkba lépni. —

A választmány a jelentést örömmel fogadja, a nevezeteket rendes tagoknak megválasztja s nekik a társulat lapját, oklevelét s egy példány „Alapszabály”-t elküldeni határozza.

3. Dr. Cserni Béla a pénztár állásáról tesz jelentést. Fogarasy János, volt pénztárnoktól Körödy Péter és Straubert Odön jelenlétében a pénztárt átadták Vass Albert új pénztárnoknak. —

Tudomásul szolgál. A választmány egyuttal elhatározza, hogy a hátrálékosokat október 1-én ismételen fel kell szólítani s velök szemben a múlt vál. gyűlés határozata értelmében teljes szigorral eljárni.

4. Dr. Tódor József elnök a téli idény beálltával a szakosztályok munkásságát sürgeti és kéri.

Felolvasások tartásával ohajta társulatunk működését minél nyilvánosabbá és ismertebbé tenni. S erre a közelgő téli idény a legalkalmasabb.

5. Dr. Tódor József a jegyzőkönyv szerkesztésére Zlamál A., hitelesítésére pedig Fejér Gerő és Steiniczter E. vál. tagokat kéri fel.

K. m. f.

Dr. Tódor József, elnök.

Zlamál Agost.

— **Jegyzőkönyv** az erd. róm. kath. irodalmi társulatnak 1893. decz. 29-én tartott LXXXVI. választmányi üléséről.

Jelenvoltak: dr. Tódor József, elnök, Tamási Aron alelnök, Vass Albert, pénztárnok, Bálinth Gy., Butyka S., Fejér G., Fogarasi J., Forster J., Pál A., Steiniczter E., Zlamál A. választmányi tagok és Körödy Péter, titkár.

1. Elnök az ülést megnyitván a múlt ülés jegyzőkönyvét felolvastatja és hitelesítettik.

2. Új tagoknak ajánlatnak Csiky Miklós, Péter János és Wágner Sándor gyulafehérvári gymn. tanárok. Választmány örvendetes tudomásul veszi és nekik a társulati oklevél és az alapszabályok megküldését határozza.

3. Fogarasi János ny. énektanár megváltozott viszonyai miatt a társulattól való kilépését bejelenti. Választmány Fogarasi Jánosnak kilépését tudomásul veszi s tekintettel sok évi hű pénztárnoki szolgálatára neki a lapnak tiszteletpéldányképpen való küldését határozza, miről a kiadóhivatalt értesíti.

4. A pénztári számvizsgálóbizottság megteszi jelentését: miut következik: „Pénztári kimutatás. 1893. január 1-től december 28-ig bevétel: 1316 frt. 70 kr., kiadás: 1314 frt. 81 kr. — készpénz: 1 frt 89 kr. Takarékpénztári könyvecskében 4192 sz. a. tőkepénz 1150 frt. és ennek 1893. január 1-től decz. 31-ig járó 5% kamatos kamata. Gyulafehérvárt, 1893 decz. 29. Vass Albert s. k. pénztáros. Megvizsgáltuk és helyesnek találtuk. Gyulafehérvár, 1893. decz. 29-én. Tamási Aron, Pál Antal, Körödy Péter számvizsgálók. — A pénztárnok, valamint a számvizsgálók jelentése tudomásul vé-

tetett és a pénztár kezelőinek az ideiglenes felmentvény megadatott.

5. Pénztárnok következő két indítványt terjeszti a választmány elé: 1. Pályázati hirdetés a lapba ne tétessék addig ki, míg a pénztári hivatal azt nem láttamozta illetve a hirdetés díját nem nyugtázta. 2. A pályázati hirdetés díja ezentul nem egy frt, hanem egy frt és 30 kr legyen. — A választmány mindkét indítványt elfogadta, és a szerkesztőséget annak betartására utasította. Egyuttal felhivandóknak véleményezi a társulat mindennemű tagjait azon körülményre, hogy ezentul egy a tagdíjakot és előfizetési pénzeket, mint a pályázati hirdetések díját közvetlenül az erd. róm. kath. irodalmi társulat pénztári hivatalának küldjék, mert minden más címre irt küldeménynyel szemben a pénztár felelősséget nem vállal.

6. Pénztárnok jelenti, hogy a több évre szóló bátrálékosokat beperesítette. — A választmány tudomásul veszi és a beperesítettek törlését, illetve a lap további küldésének megszüntetését határozza.

7. Elnök jelenti, hogy a társulatnak kezdettől fogva alapítótagja és a hosszú időn át nagyérdemű cinőke Veszely Károly prépost-plebános ur ő nagysága 1894. jan. 1-én áldozópapságának 50 éves jubileumát üli, s a társulat nem zárkozhatik el ez elől; indítványozza tehát, hogy a választmány átiratban üdvözölje ő nagyságát e ritka alkalomból. A választmány egyhangu nagy lelkesedéssel elfogadta az elnök indítványát, s annak elintézésével a titkárt bízta meg.

8. Fogarasi János jelenti, hogy van a társulatnak egy bőkezű maecenása ft. Darvas János, bácsi esperesplebános, ki évenként 40—40 frttal szokta társulatunkat segíteni, s az idén is 40 frtot küldött annak a czeljaira; indítványozza tehát, hogy a társulat a maecenásának jegyzőkönyvileg köszönetét fejeze ki. A választmány ez indítványt elfogadta és ft. Darvas János bácsi esperes-plebános urnak jegyzőkönyvileg köszönetét fejezi ki, s a jegyzőkönyvi kivonatot ő fötisztelendőségének megküldi.

9. Dr. Tódor József elnök következő nagyszabású irásba foglalt ajánlatot terjeszt a választmány elé:

Tisztelt Választmány!

A kitüntető bizalom, melynél fogva az erd. róm. kath. irodalmi társulat ez évben tartott közgyűlése csekélységemet ezen társulat elnökségével megtisztelni kegyeskedett, hálára ösztönöz, s ezen mélyen érzett hálámnak némi jelét kívánom adni midön kijelentem, hogy én 200 koronával a társulatnak alapító tagjai közé ohajtok lépni, kötelezván magamat jelzett összegnek 5%-os kamatját mindaddig a társulat pénztárába befizetni, mig magát az alapösszeget befizetni fogom.

Továbbá ismeretes a t. Választmány előtt, hogy püspök urunk ő Nagyméltósága a jövő 1894 év július 28-án fogja megülni pappá szenteltetésének 50-ik évfordulóját. — Nemesak a köteles tisztelet, melylyel a püspök és kegyeslelkű Főpásztor iránt mindnyájan eltelve vagyunk, de az őszinte hála legszentebb érzülete is a bőkezű Maecenas iránt különösen kötelezi társulatunkat, hogy a közelgő jubiláris ünnepekben maga is mint testület, részt vegyen. A módozatok megállapítását egy

más alkalomra vélem fentartandónak. Részemről azonban már most a következő ajálattal lépek a társulat elé:

400 koronát tűzök ki pályadíjúl a következő pályázatra: Ft. Lónhart Ferencz erdélyi püspök ur ő Nagyméltóságának 50 éves papi jubileuma alkalmából irassék meg, a már rendelkezésre álló források alapján, változatosan, az erdélyi egyházmegye története magyar nyelven, főbb tekintettel a fehérvári püspökségre, (Eppatus Albensis) fehérvári káptalanra (Capitulum Albense), erdélyi szerzetes rendekre, tanítás-nevelési és jótékony intézetekre, erd. kath. autonómiaira, püspöki székesegyházra és a papuevelő intézetre. — Pályázati határidő 1894. június 1-eje. — Pályázati mű terjedelme legkevesebb 10 nyomtatott iv. Pályázhat minden erdélyi katolikus egyházi és világi férfit. A viszonylag legjobb s tehát pályanyertes munka a társulat tulajdonát képezi, mely annak kinyomatásáról és elárúsításáról gondoskodik s a befolyt tiszta jövedelemből szerzővel felelészben megosztzik. A kiadott pályanyertes munka püspök ur ő Nagyméltóságának lesz felajánlandó, kinyomatása a jubileum napjára eszközöndő.

Teljes tisztelettel kérem a t. Választmányt, hogy ezen jelentésemet tudomásul venni, pályázati ajánlatomat pedig elfogadni s a pályázat mielőbbi közzétételéről gondoskodni sziveskedjék.

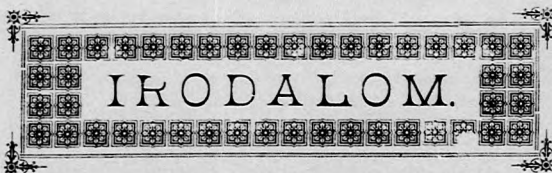
Egyebekben kiváló tisztelettel vagyok a M. t. Választmánynak Gyfehérvárt, 1893. decz. 29-én. kész szolgája. Dr. Tódor József, társ. elnök.

A választmány elnök urnak e nagyáldozatu ajánlatát szüntüni nem akaró éljennel fogadta. Tamási alelnök pedig szép szavakban mond köszönetet, elnök urnak ajánlatáért és azt egész terjedelmében elfogadásra ajánlja. A választmány egész terjedelmében elfogadja, a jubileumi ünnepek programjának megállapítására külön időt tűz ki, a pályázati hirdetésnek pedig a „Közművelődés“, „M. Allam“, „Ellenzék“ és „Kolosvár“ cz. lapokban való mielőbbi közzétételét határozza.

10. Az előbbi ajánlattal kapcsolatban Bálinth György indítványozza, hogy e jubileumi ünnepekre tűzzön ki a társulat saját pénztárából egy alkalmi ódára 100 koronát. Tamási alelnök pártólólól szól ez indítványhoz, mire választmány ez indítványt is magáévá teszi és egy alkalmi ódára az alapító kamataiból 100 koronát tűz ki.

11. Jegyzőkönyv hitelesítésére elnök Butyka S., Pál A. és Steinitzer E. urakat kéri fel.

K. m. f.



Pályázati hirdetés.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat azon alkalomból, hogy kegyelmes Védnöke **ft. Lónhart Ferencz erdélyi püspök ur ő Exeziája** f. év július hó 28-án pappá szenteltetésének **50 éves**

jubileumat üli, pályázati felhívást hirdet a következő kérdésekre: 1. Irassék meg ő Exeziájának jubileuma alkalmára az **erdélyi egyházmegye története** a már rendelkezésre álló források alapján **vázlatosan** főbb tekintet fordítatván a fehérvári püspökségre (Eppatus Albensis), a fehérvári káptalanra (Capitulum Albense), az erdélyi szerzetes rendekre, tanítás nevelési és jótékony intézetekre, az erd. kath. autonómiaira, püspöki székesegyházra és a papuevelő intézetre. A pályamű terjedelme legkevesebb 10 nyomtatott iv legyen. Határidő f. év június hó elseje. Jutalma dr. Tódor József, kanonok, orsz. képviselő és társulati elnök ur adományából 400 korona. A viszonylag legjobb, s tehát pályanyertes munka, a társulat tulajdonát képezi, mely annak kinyomatásáról és elárúsításáról gondoskodik, s a befolyt tiszta jövedelemből szerzővel felelészben megosztzik.

2. Készítsék Püspök ur ő Exeziájának jubileumi ünnepére **egy alkalmi óda**. Határidő szintén f. é. június hó elseje; jutalma az abszolút becsü pályanyertes munkának a társulat pénztárából 100 korona. Mindkét munkának bírálása egy ezután kiküldendő szakbizottságra fog bízati. Mindkét munka magyar nyelven készítenő. Pályázhatik minden erdélyegyházmegyei katolikus egyházi és világi egyén. A pályanyertes munkák kinyomása Püspök ur ő Exeziájának jubileumi napjára lenne eszközöndő. Az erd. róm. kath. irodalmi társulat választmányának 1893. decz 29-én tartott üléséből.

Körödy Péter,
titkár.

Napi események köréből

— **Kath. nagygyűlés.** Örömmel jelezük, hogy bár a belső Székelyföldről még eddig semmi értesítést nem vettünk, — Erdély a kath. nagygyűlésen méltóan lesz képviselve. Eddigi értesüléseink szerint erdélyiek legalább is ötvenen leszünk, közöttük számos főrangú. Ohajtandó volna, hogy az erdélyiek a nagygyűlés előtt találkozzunk; azért igen kérjük t. elvtársainkat, hogy 16-án d. u. egy órakor a fővárosi vigadóban (Redout) az ebédnél találkozzunk. Nem tartjuk egyuttal fölöslegesnek figyelmeztetni a feljönni szándékozó urakat arra is, hogy szállásról előre gondoskodni czélszerű lesz,

mert a nagy gyülekezés következtében akkor szál-
lást találni nehéz leend. Kóródy P. theol. tanár.

— **Püspök urunk Ó Exeziája** az erd. róm. kath. irod. társulatnak a múlt 1893. évben 400 frtot méltóztatott adományozni s a folyó 1894. évre a „Közművelődést“ 26 szegényebb ellátásu lelkész és tanító részére megrendelni. Ezen társulatunkkal szemben már 12 év óta gyakorolt s a legtöbb esetben társulatunkat válságokból kimentő fejedelmi bőkezűségnek legyen a jó Isten a megjutalmazója; mi csak hálát, mély hálát rebegetünk.

— **Az 6- és ujesztendő.** Az ó-év utolsó óráiban nagy közönség töltötte meg a templomokat, hogy hálát rebegetjen a mindenek Urának az elmúlt esztendő áldásaiért, hogy önmagába szállva számot vessen önmagával, s így ez év eltetésénél méltó áldozatot mutasson be. Ó-év estéjén a székesegyházban Agótha Balázs tanár tartotta nagy figyelem között a rossznak és fájdalomnak eredetéről szóló szent beszédét. Ujév napján Forster János szertartó predikált Jézus iránt való szeretetről, világos szavakban adván kifejezést annak, hogy ez évben mindenkinek vallomást kell tennie hitéről. A szt. misét nsgos Fábán Sándor püspöki vicárius végezte.

— **Ujévi tisztelgések.** Ujév napján Püspök ur ó Exeziájánál elsőnek tisztelegtek a káptalan, keblí papság és a tanári karok. A megjelentek nevében nsgos Fábán Sándor vicárius üdvözölte ő Exeziáját finoman érintve a mostani politikai helyzetet is. Ó Exeziája válaszában arra kérte a megjelenteket, hogy nehéz teendőinek teljesítésében imáikkal segítsék Azután tisztelgett a városi tanács Novák Ferencz vezetése, a kir. törvényszék Nemes Sámuel vezetése mellett.

— **Ötven éves jubileum.** Folyó évi január 1-én ünnepelte Veszely Károly ez. prépost, borbándi plebános, mint azt lapunk múlt számában jeleztük vala, áldozópapságának ötven éves jubileumát, esendben és szerényen. S ezen szerénysége nem engedte, hogy e napot tisztelői impozánsabb tegyék, de azért még sem tudott egészen kitérni azok elől. Atiratban üdvözölték az erd. róm. kath. irodalmi társulat, az alsófehérmegyei tört. rég. és természettudományi egyesület. Délelőtt tisztelgett nála a borbándi hitközség küldöttsége, délután pedig megjelentek üdvözlésére Imets és Tamási kanonokok, Pál István referens, Butyka és Forster udvari papok, Fogarasi, Kóródy, Zlamál tanárok, Kádár Miklós városi tanácsos, és még sokan. Mi ismételten csak azt kívánjuk, hogy Erdélynek e jeles veteránja még sokáig éljen!

— **Nyilvános köszönet.*** Az év végén, midőn hálaimánk a „Te Deum laudamus“ fenrepülő szárnyaival emelkedik fel mennyei trónjához a Magasságbelinek, kitől testi és lelki áldás szállott le reánk, szent kötelességet teljesítünk és a kézdivásárhelyi oltáregylet oltárán a hála áldozatával, áldozunk az erdélyi tisztelendő papság azon érdemes és kegyes tagjai iránt, kik Meszlényi Gyula szatmári püspök ur ó méltósága által az oltáregylet javára nagylelkűen

*) Tér szűke miatt a múlt számból kimaradt.

felajánlott 1000 (ezer) intentiót gratis pro Deo ad intentionem dantis elvállalni és elvégezni is elég szivesek voltak; köszönetünket ezért kifejezzük nyilvánosan is kisérétében őszinte kívánságunknak, hogy az Ur hű szolgálait, szolgálatában az oltárnak, igen sokáig tartsa meg s az oltáregyletnek tett szolgálattal szerzett érdemeiket e földön az öntudat boldogító nyugalmaival, az égben pedig az örök boldogság örömeivel bőségesen jutalmazza meg! Kézdi-Vásárhelyt, 1893. december 24. *Bárá Szentkereszty Stephanie*, olt. egyll. elnök. *Báránt László*, igazgató. *László József*, titkár.

— **A „Közművelődés“** 1893 évi tartalomjegyzéke technikai akadályok következtében a jövő számmal fog lapunk t. olvasóinak szétküldetni.

— **A pénztárnoki hivatal** felhívja az érdekeltek figyelmét arra, hogy az előfizetési pénzeket s egyáltalán tagdíjakat, valamint a pályázati hirdetések díját is közvetlenül az erd. róm. kath. irod. társulat pénztárnoki hivatalának Gyula fehérvárra (vár) küldjék, mert ellenkező esetben a pénztárt kezelők felelősséget nem vállalnak. Továbbá az 1893 decz. 29-én tartott választmányi gyűlés határozatából egyszeri pályázati hirdetés 1 frt 30 kr., mely összeg a pályázat küldésével egyidejűleg utalványozandó.

— **Pályázat.** A Csik-Szt.-Tamási róm. kath. segédkantort tanítói állomásra, melylyel a harangozói és sekrestyési teendők is kapcsolva vannak, pályázat nyitattik. Ezen állomás évenkénti jövedelmét képezik: 1) Lakás, mely áll 1 szoba, 1 konyha, pince és kamrából; csür, istálló és veteményes kert. 2) 38 kalangya rozs, 38 kalangya zab. 34 forint oszpora, 6 forint ájtatos alapítványi kamat, s 40 forint stola. 3) 35 terü fenyő fa. 4) A község pénztárából utólagos havi részletekben 130 forint. — Kötelességei: A kezdő és első osztályos tanulókat tanítani. A harangozást és sekrestyési teendőket végezni. Orgonálásban való jártasság feltétlenül megkívántatik. Személyes megjelenés előnyt nyújt. Pályázók köllően felszerelt folyamodványukat 1894. január hó 20-ig benyújthatják alulírott iskolaszéki elnökhöz. Csik-Szent-Tamás, 1893. Deczember, hó 23 án. *Fejér Endre*, s. k. lelkész, iskolaszéki elnök.

Két igen jó karban és kevésbé használt

HARMONIUM

Reigier testvérektől, öt változattal, az egyik térdnyomó növekvéssel, alulírottál *eladó.*

Csinos szalonbutor is egyszersmind. Az egyiknek ára 100 frt, a másiknak ára 145 frt. o. é. A tisztelt venni szándékozók alulírott ének- és zene-tanártól esetleg bővebb felvilágosítást nyerhetnek.

Fogarasi János.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárrt.